

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1763

av **Finn Bengtsson och Cecilia Magnusson (båda M)**

Medicinska intyg

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en oberoende rättssäker instans för bedömningen av medicinska intyg och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Medicinska intyg får allt större betydelse för att bedöma enskilda människors rätt till ersättningar från olika socialförsäkringssystem, offentligfinansierade likaväl som privata. Vanligen utfärdas dessa medicinska intyg av läkare eller annan person med legitimerad sjukvårdsutbildning, som då också står under tillsyn av bland annat Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Tillsynen gäller i de fall någon av Socialstyrelsen beviljats legitimation mot bakgrund av en genomgången och godkänd sjukvårdsutbildning, som vanligen också ska vara godkänd av Högskoleverket. Tillsynen gäller i de fall som den som med sådan legitimation har ett personligt behandlingsansvar för en patient/klient, vilket är fullständigt rimligt av patient/klientsäkerhetsskäl. Knepigare blir det när det gäller utfärdande av medicinska intyg och när det görs professionella bedömningar av sådana utfärdade medicinska intyg av annan än den intygsskrivande (ibland refererat till som second opinion eller en ny, andra läkarbedömning av den medicinska situationen).

Flera utredningar har gjorts av om situationen kring utfärdande och bedömningar av medicinska intyg, vanligen av läkare, i allmänhet också borde vara underkastade tillsyn av IVO eller motsvarande medicinska tillsynsmyndigheter. Sådana utredningar har i princip alltid kommit fram till slutsatsen att så inte är lämpligt, eftersom det i dessa sammanhang vanligen inte är läkarens behandlingsansvar som är av relevans för krav på tillsyn av säkerhetsskäl utan det är då läkarens specifika medicinska kompetens utan nödvändigtvis ansvar för annans medicinska säkerhet som gäller.

Denna tidigare slutsats behöver emellertid utmanas idag, inte minst av rättssäkerhetsskäl för den enskilde som eventuellt kan beröras ekonomiskt på ett påtagligt sätt av hur ett medicinskt intyg är utformat och/eller tolkat.

Medicinska intyg utfärdas av många olika skäl. En typ av sådana intyg kallas rättsintyg och skrivs vanligen när någon till exempel har råkat ut för en misshandel. I sådana sammanhang är det vår uppfattning att den som utfärdar intyget i grunden ställer höga krav på objektivitet i dess innehåll. Orsaken till detta är i sin tur att den intygsskrivande ser en part framför sig, den som anser sig blivit misshandlad, men samtidigt inser att det finns en annan part som intygets utformande kan komma att drabba orättvist om det inte är utformat så objektivt som det går att göra mot bakgrund av vad som framkommit vid undersökningen/utredningen av patienten.

Annorlunda förhåller det sig inte sällan när det gäller utfärdande av medicinska intyg som ska hantera enskildas rättigheter till ersättningar från olika socialförsäkringar, system som av den intygsskrivande inte sällan kan upplevas som mera anonyma och utan risk för att på samma sätt som en enskild motpart kan komma att drabbas av otillbörlig skada om inte intyget från början präglas av största möjliga objektivitet då det utfärdas. Typexemplet här är en behandlande läkare, som naturligtvis vill vara sin patients ambassadör så långt rimligt och möjligt för att patienten ska få rätt till all den vård och behandling som kan krävas. Men när det kommer till att i denna situation utfärda medicinska intyg som ska bli föremål för en bedömning av patientens rätt till ekonomisk ersättning från olika socialförsäkringssystem finns då en uppenbar risk att kravet på objektivitet vid utfärdandet av det medicinska utlåtandet frångås till förmån för patienten. Omvänt gäller då på samma sätt att den som har ansvaret för socialförsäkringen låter en second opinion bedöma det inkomna medicinska underlaget i förhållande till skyldigheten för försäkringen att tillmötesgå patientens krav på ersättning. En bedömning som nu istället ibland riskerar att brista i objektivitet till nackdel för den aktuella patientens rätt till ersättning, eftersom bedömaren har en närmare relation till försäkringssystemet än till den enskilda individ som anser sig ha rätt att utnyttja detsamma.

Det har också visat sig att dessa situationer inte sällan uppstår till mycket förtret och irritation för alla inblandade, där ibland synbarligt helt olika beskrivningar av en individs medicinska situation föreligger från den som utfärdat intyget och den som är satt att bedöma detsamma. Extra pinsamt blir det i dessa sammanhang om både intygsutfärdaren och bedömaren har stor medicinsk specialistkompetens inom det kunskapsområde som den aktuella sjukdomen/medicinska skadan gäller. När stor medicinsk sakkunskap från olika håll utmynnar i kanske två diametralt olika bedömningar, och detta dessutom hotar stora ekonomiska värden för båda parter om det brister i objektivitet, ja då föreligger en rättsosäker situation som måste regleras bättre och säkrare än vad som kan erbjudas i dagens system.

De som skulle vara betjänta av en sådan ur objektivitetssynpunkt rättssäkrare ordning är alla berörda patienter, deras behandlingsansvariga läkare, olika typer av försäkringsmedicinska rådgivare och handläggare vid myndigheter och företag som tillhandahåller de olika socialförsäkringssystemen i vårt samhälle.

Då IVO eller motsvarande myndigheter med tillsynsansvar enligt nuvarande regelverk inte har, eller av utredningar som gjorts inte bör få, ett utvidgat uppdrag att utöva tillsyn av objektivitetskraven som rättmätigt kan ställas på utfärdade medicinska intyg föreslår vi följande: Att det inrättas en oberoende instans dit medicinska intyg med till synes olika tolkningar av den situation som medicinskt råder för enskild individ, för att där på objektiva grunder fastställa vad som rimligen bör gälla i ett aktuellt fall. Att instansen antingen förankras inom någon befintlig myndighet, som exempelvis Socialstyrelsen eller IVO, eller inrättas som en helt egen rättslig instans/myndighet. Att

den oberoende instansen både har tillgång till omfattande medicinsk och juridisk sakkunskap, men också att delaktighet av partsintressen och allmänhetens intresse ska finnas med vid tillskapandet. Att den oberoende instansen ska ha möjligheter till att göra egen medicinsk undersökning/utredning av den individ kring vars situation det råder oenighet i bedömningen utifrån det underlag som kommit instansen till del. Att den oberoende instansen vid uppenbart osant medicinskt intygande, eller av uppenbart osann tolkning av den medicinska situation som råder mot bakgrund av föreliggande underlag, ska förfoga över sanktionsmöjligheter som att utdöma vite eller, särskilt vid upprepade fall av icke sanningsenlig hantering, kunna avstänga intygsutfärdande eller intygstolkande person från rätten att fortsättningsvis bedriva sådan verksamhet.

Under ett tidigare riksmöte behandlade socialutskottet en likalydande motion som den nu aktuella, men avtog den med motiveringen att utskottet visserligen hade förståelse för frågeställningen men ändå inte var berett att ta några initiativ med anledning av motionen. Utskottet ansåg att de bestämmelser som finns i patientsäkerhetslagen och Socialstyrelsens föreskrifter får anses tillräckliga och avtog därmed motionen. Även vid föregående riksmöte 2016/17 avtog motionen. Men enligt de många fall som finns av helt olika bedömningar av medicinska intyg leder fram till idag, och som skapar frustration mellan patienter, sjukvårdsprofession och handläggande myndigheter förefaller varken patientsäkerhetslagen eller Socialstyrelsen i sina föreskrifter kunna garantera objektiviteten i hur medicinska intyg bedöms på ett optimalt och rättssäkert vis. Med mindre än mått och steg tas för att förbättra denna situation riskerar förtroendet för såväl sjukvården som olika myndigheter som ansvarar för våra viktiga socialförsäkringssystem att urholkas. På sikt kan detta leda till ett ifrågasättande av och betalningsvilja till de centrala delarna i vårt solidariskt finansierade välfärdssystem som vi är brett parlamentariskt överens om att värna. Vi vill med denna motion därför åter ge regeringen detta tillkänna.

Finn Bengtsson (M)

Cecilia Magnusson (M)